

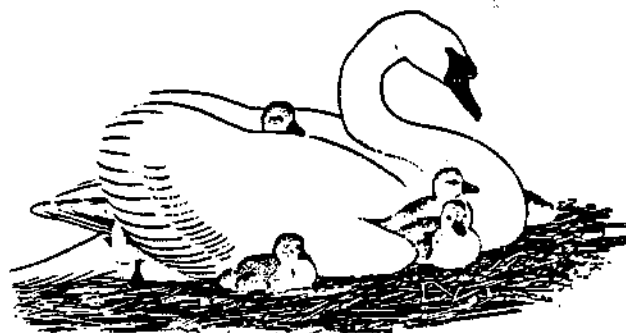
KNOBBELZWATERTELEUTIC

1998

Fernand C. Jager

en

Frank H. van de Weijer

VOGELWERKGROEP HET GOOI EN OMSTREKEN

KNOBBELZWANENTELLING 1998

Subgroep Avifauna

Fernand C. Jager

en

Frank H. van de Weijer

Dit onderzoek werd uitgevoerd met medewerking van de volgende leden van de Vogelwerkgroep:

L.Bech, J. van Bergeijk, A. Driesen, N.J. Dwars, W. Fokker, F.C. Jager,

D.A. Jonkers, P. Keuning, F. van de Linden, B. Oosterbaan, R. Rense,

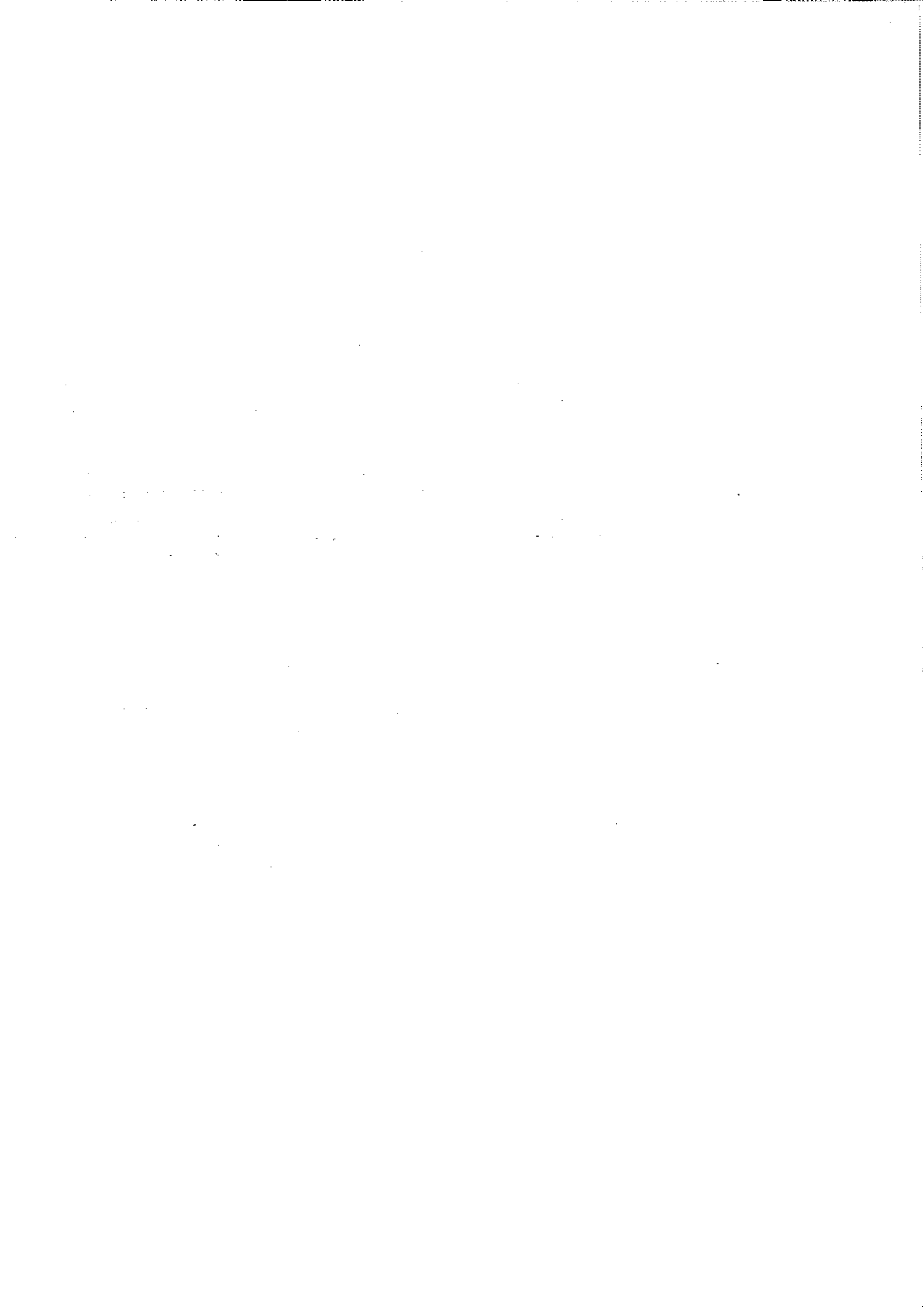
C.M.T. I. Rosier, J.J. Verkerke, A. Vermeule, S. Visser, C. Pel, P. Vos,

F.H. van de Weijer, F. Wilms, R. Zijlstra.

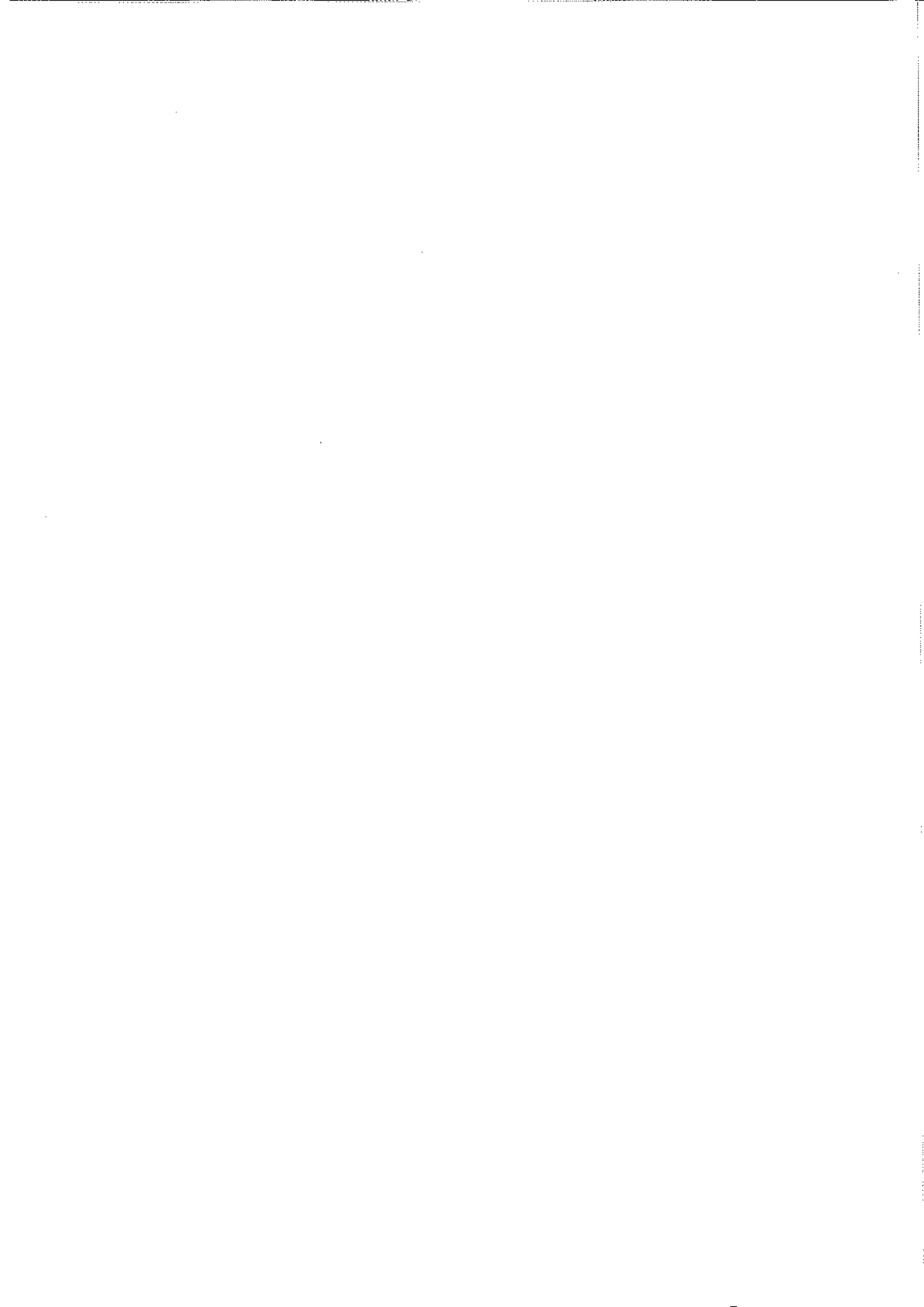
Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken

Postbus 1028, 1200 BA Hilversum Uitgave 111

C Copyright 1998 Vogelwerkgroep het Gooi en Omstreken Hilversum. Overname van gegevens is alleen Toegestaan met bronvermelding en na schriftelijke toestemming van de Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken

INHOUD	blz
SAMENVATTING	1
1. INLEIDING	3
2. WERKWIJZE	3
3. RESULTATEN	3
4. DISCUSSIE	3
5. LITERATUUR	8

SAMENVATTING

In het voorjaar van 1998 werden met medewerking van een aantal leden van de Vogelwerkgroep Gooi en Vechtstreek, tellingen van knobbelzwanen uitgevoerd. Hiernaast werd met name aandacht geschonken aan het voorkomen van broedgevallen (nesten) en jongen. Deze gegevens werden vergeleken met de telresultaten van voorgaande jaren. Vanaf 1988 gerekend, lijkt het aantal zwanen, dat in de broedgebieden voorkomt, tamelijk constant. Mogelijk is het aantal beschikbare territoria hier de beperkende factor voor verdere groei. Het aantal broedparen lijkt zich te beperken tot 50 à 60. Het totale aantal zwanen is ten opzichte van 1990 met ongeveer 40 procent toegenomen, wat voornamelijk een gevolg is van een forse toename van het aantal zwanen in de randmeren.

INHOUD	blz
SAMENVATTING	1
1. INLEIDING	3
2. WERKWIJZE	3
3. RESULTATEN	3
4. DISCUSSIE	3
5. LITERATUUR	8

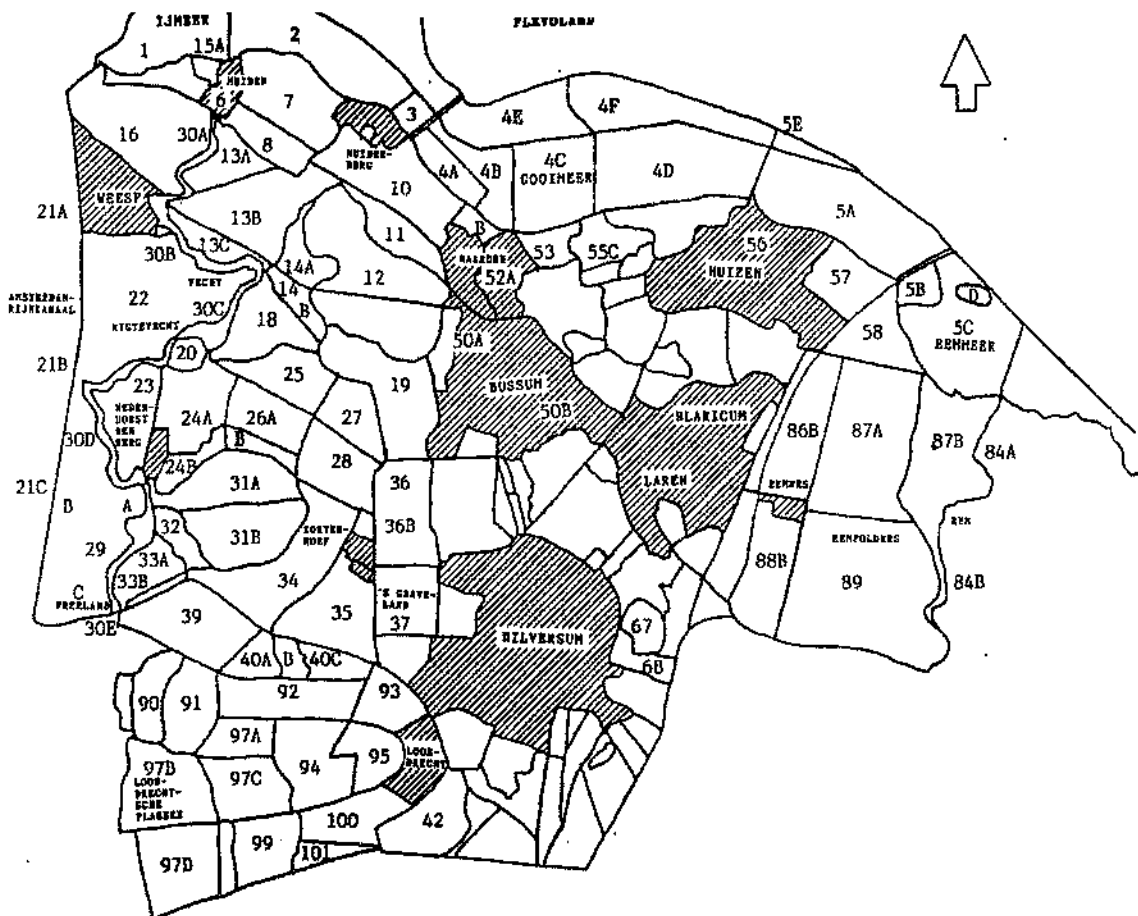
SAMENVATTING

In het voorjaar van 1998 werden met medewerking van een aantal leden van de Vogelwerkgroep Gooi en Vechtstreek, tellingen van knobbelzwanen uitgevoerd. Hiernaast werd met name aandacht geschonken aan het voorkomen van broedgevallen (nesten) en jongen. Deze gegevens werden vergeleken met de telresultaten van voorgaande jaren. Vanaf 1988 gerekend, lijkt het aantal zwanen, dat in de broedgebieden voorkomt, tamelijk constant. Mogelijk is het aantal beschikbare territoria hier de beperkende factor voor verdere groei. Het aantal broedparen lijkt zich te beperken tot 50 à 60. Het totale aantal zwanen is ten opzichte van 1990 met ongeveer 40 procent toegenomen, wat voornamelijk een gevolg is van een forse toename van het aantal zwanen in de randmeren.

1. INLEIDING.

In 1978 en 1978 werden voor het eerst knobbelzwanentellingen in het Gooi gehouden, maar met een zekere regelmaat gebeurd dit sinds 1988 (van de Weijer 1992). De belangrijkste doelstelling van dit onderzoek is informatie te verkrijgen over de knobbelzwanenstand in het Gooi en omstreken over een reeks van jaren. Deze informatie is nodig bij een discussie over een eventuele beperking van het aantal knobbelzwanen in verband met mogelijke schade aan landbouwgewassen. Deze problematiek wordt ondermeer behandeld door de „Stichting Knobbezwanenplatform”. Hierover is onlangs uitvoering bericht (van der Schot 1998).

Figuur 1: Overzicht van het werkgebied.

2. WERKWIJZE.

Figuur 1 geeft een overzicht van het hele telgebied. De namen van de verschillende gebieden zijn in tabel 1 te vinden.

Iedere deelnemer aan de telling kreeg de volgende papieren toegezonden:

1. Instructie en toelichting.
2. Overzichtskaart van het gehele telgebied.
3. Detailkaart van het eigen telgebied.
4. Telformulier.

Elke teller werd verzocht om het eigen gebied, minimaal éénmaal in mei en éénmaal in juni te bezoeken. De plaats waar de zwanen zich ophielden en eventuele nesten werden op de detailkaart aangekend. Elk zwanenpaar kreeg een nummer en behield dit als volgnummer, wanneer het bij een volgend bezoek op dezelfde plaats werd aangetroffen. Deze gegevens werden met bezoekdatum op het formulier aangekend. Hierna dienden nr. 3 en 4 te worden terug gezonden.

3. RESULTATEN.

De resultaten van de tellingen zijn weergegeven in tabel 1. Van enkele gebieden ontbreken gegevens. Van een aantal tellers werden om verschillende redenen geen gegevens ontvangen.

Het aantal getelde jongen is aan de lage kant. Enige tellers bezochten hun gebied toen de zwanen zaten te broeden, maar daarna niet meer. De eventuele jongen werden dus niet gezien.

In tabel 2 worden overeenkomstige gebieden, die zowel in 1992 als in 1998 zijn geteld met elkaar vergeleken. In tabel 3 worden een aantal jaren met elkaar vergeleken. In 1992 werd het stadsgebied Huizen (Nr. 56) voor het eerst meegeteld. De resultaten van deze telling zijn, om een goede vergelijking mogelijk te maken, in tabel 3 bij de voorgaande jaren bijgeteld. De gecorrigeerde waarden voor 1998 van tabel 3, werden uitgaande van tabel 2 en 3, als volgt berekend: $157/116 \times 183 = 248$ zwanen in de broedgebieden. Aantal nestelende zwanen is: $70/157 \times 248 = 110$. Aantal niet-nestelende zwanen is: $87/157 \times 248 = 138$. Bij de berekening van het aantal jongen is uitgegaan van een onveranderd broedresultaat. Dus: $110 \times 0,5 \times 3,5 = 193$ jongen. Er is dus van uitgegaan, dat de verhoudingen voor het gehele gebied hetzelfde waren als voor de in tabel 2 onderzochte deelgebieden.

Uit tabel 3 blijkt, dat het totale aantal zwanen vanaf 1990 met ongeveer 40% is toegenomen. Deze toename blijkt voornamelijk een gevolg van een flinke toename van de aantallen zwanen in de randmeren. Het aantal vogels in de broedgebieden lijkt tamelijk constant. Meer nog dan het aantal broedparen, dat varieert van 40 tot 60.

5. DISCUSSIE.

De resultaten als aangegeven in tabel 3 duiden er op, dat de broedgebieden vol zijn. Alle mogelijke territoria zijn blijkbaar bezet. Waarom niet alle territoriumbezitters tot broeden komen blijft een onbeantwoorde vraag. Mogelijk werden een aantal nesten niet gevonden, maar dit lijkt geen afdoende verklaring. De toename van het totale aantal knobbelzwanen wordt blijkbaar veroorzaakt door toename van het aantal zwanen, dat niet in staat is een territorium te bezetten. Deze zwanen zwerven dan rond buiten de broedgebieden, zoals de randmeren.

Tabel 1.1: Aantal getelde knobbelzwanen per deelgebied: totaal aantal (exclusief jongen), aantal broedparen (= aantal bwoonde nesten) en aantal jongen. Onbekend = - . Waar voldoende gegevens aanwezig waren, zijn ter vergelijking in kleine cijfers de aantallen uit 1992 vermeld.

Nr.	Deelgebied	Totaal (exclusief jongen)	Broedparen	Jongen
1,2,3	IJmeerkust	115	0	0
4C-F	Gooimeer	257	0	0
5A-E	Eemmeer + Stichtse Brug oeverlanden	5	0	0
4A	Naarderbos	2	0	0
4B	Gooimeer: Hollandse Brug - Fort Ronduit	19	-	-
6	Muiden	-	-	-
7,8	Noord en Zuidpolder beoosten Muiden	19 ₂	1 ₁	0 ₀
10	Binnendijkse, Overscheense, Berger- en Meentpolder	0 ₄	0 ₂	0 ₄
11	Keverdijkse Overscheense Polder	4 ₃	2 ₀	2 ₀
12	Naardermeer	28 ₃₁	4 ₃	14 ₁₂
13,14	Nieuwe Keverdijkse Polder	7 ₂	2 ₁	11 ₀
15A	Noorder of Rietpolder	0 ₂	0 ₁	0 ₆
16	Bloemendalerpolder	0 ₀	0 ₀	0 ₀
17	Weesp	4 ₋	2 ₋	13 ₋
18	Heintjesrak en Broekerpolder	2 ₀	1 ₀	7 ₀
19	Hilversumse Meent	5 ₀	1 ₀	2 ₀
20	Hinderdam	0 ₀	0 ₀	0 ₀
21A	Amsterdam Rijnkanaal; A1-Driemond	0 ₀	0 ₀	0 ₀
21B	A'dam Rijnkanaal; Driemond-Nigtevecht	0 ₀	0 ₀	0 ₀
21C	A'dam Rijnkanaal; Nigtevecht-Loenersloot	0 ₀	0 ₀	0 ₀
22	Aetsveldse Polder	5 ₈	0 ₁	0 ₁

Tabel 1.2: Aantal getelde knobbelzwanen per deelgebied: totaal aantal (exclusief jongen), aantal broedparen (= aantal bwoonde nesten) en aantal jongen. Onbekend = -. Waar voldoende gegevens aanwezig waren, zijn ter vergelijking in kleine cijfers de aantallen uit 1992 vermeld.

Nr.	Deelgebied	Totaal (exclusief jongen)	Broedparen	Jongen
23	Horn- en Kuijerpolder	2 0	0 0	0 0
24A	Spiegelpolder	2 4	1 2	7 8
24B	Blijkpolder (restanten)	-	-	-
25	Hollands Ankeveen; plassen west	2 0	1 0	6 0
26A	Stichts Ankeveen; plassen west, met:	-	-	-
26B	Bergse Pad als binnengrens	-	-	-
27	Hollands Ankeveen, oostzijde	-	-	-
28	Stichts Ankeveen, oostzijde	-	-	-
29A	Hoekerpolder	6 0	3 0	13 0
29B	Polder Garsten	0 0	0 0	0 0
29C	Polder Voorburg	0 0	0 0	0 0
30A-E	Vecht	8 4	4 2	13 7
31A,B	Horstermeerpolder	-	-	-
32	Meer Uiterdijkse Polder	-	-	-
33A	Polder Dorsewaard	0 0	0 0	0 0
33B	Kleizuwe	4 2	1 1	6 3
34	Kortenhoef, plassen west	5	2	-
35	Kortenhoef, plassen oost, Oppad achter de kerk	6 6	3 3	19 1

Tabel 1.3: Aantal getelde knobbelzwanen per deelgebied: totaal aantal (exclusief jongen), aantal broedparen (= aantal bwoonde nesten) en aantal jongen. Onbekend = -. Waar voldoende gegevens aanwezig waren, zijn ter vergelijking in kleine cijfers de aantallen uit 1992 vermeld.

Nr.	Deelgebied	Totaal (exclusief jongen)	Broedparen	Jongen
36	's-Gravelandse Landgoederen Noord	6 2	2 1	5 0
37	's-Gravelandse Landgoederen Zuid	4 6	2 3	6 20
38B	's-Gravelandse Rade (grasland)	2 0	1 0	2 0
39	Het Wijde Blik	4	1	-
40A-C	Hol, Grasland, Suikerpot, Schilderplasjes	4 13	2 3	3 5
42	Egelshoek	0 2	0 1	0 5
50A	Laegieskamp, Sportvelden, Kwekerijen e.o.	0 0	0 0	0 0
50B	Bussum	0 0	0 0	0 0
52A	Naarden Vesting	3 4	0 2	0 5
52B	Restjes Westermeent	0 0	0 0	0 0
53	Oostermeent (Naarden)	-	-	-
55C	Landgoederen (Naarden)	-	-	-
56	Huizen (incl. bebouwde deel Oostermeent	8	3	-
57	Onbebouwde gedeelte Oostermeent (4 ^e kw.)	0 0	0 0	0 0
58	Oostermeent	2	-	-
84A	Eem van Eemmond-Eemdijk	-	-	-
86B	Noordpolder te Veen	0 0	0 0	0 0
87A	Noordpolder te Veld	8	2	-

Tabel 1.4: Aantal getelde knobbelzwanen per deelgebied: totaal aantal (exclusief jongen), aantal broedparen (= aantal bwoonde nesten) en aantal jongen. Onbekend = -. Waar voldoende gegevens aanwezig waren, zijn ter vergelijking in kleine cijfers de aantallen uit 1992 vermeld.

Nr.	Deelgebied	Totaal (exclusief jongen)	Broedparen	Jongen
87B	Maatpolder	2 4	0 4	0 3
88A	Eem van Eemdijk tot A1	-	-	-
89	Zuidpolder te Veld	5	3	-
90	Amsterdamse Waterleidingplas	18 4	2 2	5 11
91	Loenderveense Plas	2 0	1 0	0 0
92	Vuntus	2 2	1 1	5 4
93	Polder Rade	0 0	0 0	0 0
94	Drecht	0 0	0 0	0 0
95	De Ster	0 0	0 0	0 0
97A-E	Loosdrechtse Plassen; 1 ^e - 5 ^e plas	0 0	0 0	0 0
-	Polder Mijnden		-	-
-	Kievietsbuurt		-	-
-	Polder Breukelen-Proosdij		-	-
99	Breukelerveense Plas	2 2	0 1	0 0
100	Polder Nieuw Loosdrecht	8 4	0 2	0 4
101	Achteraf + Eendekooi	4 2	0 1	0 3
Totaal		591	48	139

Tabel 2: Vergelijking tussen overeenkomstige gebieden die zowel in 1992 als in 1998 zijn geteld (zoals in tabel 1 is aangegeven). Aantal aanwezige zwanen.

	1992	1998
In broedgebieden:	116	157
Nestelend	76	70
Niet nestelend	40	87
Jongen	102	124
Randmeren	263	398
Totaal	481	679
Jongen/broedpaar	2,7	3,5

Tabel 3: Vergelijking tussen verschillende jaren. Aantallen zwanen in de verschillende gebieden. De jaren 1988,1990 en 1991 zijn gecorrigeerd voor het ontbreken van gebied nr. 56.

	1988	1990	1991	1992	1996	1998 Tabel 1	1998 Gecorrigeerd
In broedgebieden:	196	248	233	183	233	193	248
nestelend	120	80	120	110	90	96	110
niet nestelend	76	168	113	73	143	97	138
Jongen	137	159	258	220	128	139	193
Randmeren	--	185	83	263	221	398	398
Totaal	--	592	574	666	582	730	839
Totaal (% , 1990 = 100)	--	100	97	113	98	123	142
In broedgebieden (% , 1990 = 100)	79	100	94	74	94	78	100
Jongen/broedpaar	2,3	4,0	4,3	4,0	2,8	2,9	3,5
Aantal broedparen	60	40	60	55	45	48	55

5. LITERATUUR.

Schot W. van der. Stichting Knobbelzwanenplatform 1992 – 1997. Het Vogeljaar 46: 49-52 (1998).

Weijer F.H. van de. 1994 De Knobbelzwaan in het Gooi en Omstreken in 1992. Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken. Uitgave Nr. 82. Hilversum.

